

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการของ องค์การบริหารส่วนตำบลคงสมบูรณ์ อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ศึกษาได้ศึกษา เอกสาร แนวคิด และผลงานศึกษาที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ
2. แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล
3. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการปกครองส่วนท้องถิ่น
4. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
5. องค์การบริหารส่วนตำบลคงสมบูรณ์
6. เอกสารและงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการศึกษา

แนวคิดที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

1. แนวคิดที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546 (2546 : 775) นิยามว่า พอใจ ชอบ โดยทั่วไปการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจ มักนิยามศึกษากันในสองมิติ คือ มิติ ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติ (Job satisfaction) และมิติความพึงพอใจในการรับบริการ (Service satisfaction) มีผู้กล่าวถึงแนวคิดนี้ไว้จำนวนมากในลักษณะใกล้เคียงและสัมพันธ์ กับเรื่องทัศนคติ ตัวอย่างเช่น

กิติมา ปรีดีลิก (2539 : 335) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการทำงานเป็น ปัจจัยที่สำคัญในการบริหารงาน ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ ความพึงพอใจ หาก เกิดขึ้นที่ใดแล้วที่นั่นย่อมเต็มไปด้วยความตั้งใจทำงานและการให้ความร่วมมือกับหน่วยงาน ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องพยายามสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ให้เกิดขึ้นในหน่วยงาน

วรูม (Vroom. 1970 : 31 - 40) กล่าวว่า ทักษะคิดและความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งสามารถใช้แทนกันได้ เพราะทั้งสองคำนี้หมายถึง ผลที่ได้จากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งนี้ที่ทัศนคติค่านิยมจะแสดงให้เห็นสภาพความพึงพอใจในสิ่งนั้น และทัศนคติค่านิยมจะแสดงให้เห็นความไม่พอใจนั่นเอง

เจริญศรี พันปี (2546 : 14) ให้ความหมายความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจของมนุษย์เป็นความรู้สึกในทางที่ดีหรือในทางบวกต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตและตอบสนองความต้องการทั้งร่างกาย จิตใจ ทำให้มนุษย์มีความสุข ความสมหวัง ความสบายทั้งกายและใจ และความพึงพอใจของแต่ละคนขึ้นอยู่กับความสามารถที่จะปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความต้องการและการได้รับการตอบสนอง

คำรงค์ศักดิ์ ไชยแสน (2542 : 16-17) สรุปว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติและสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ ของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนที่มีต่องานและปัจจัย หรือองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับงานนั้น ๆ จนสามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานทางด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนสามารถลดความเครียดของผู้ปฏิบัติงานให้ต่ำลงได้

วณิชชา อุ่นเรือง (2548 : 27) สรุปความหมายความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานหมายถึง ความรู้สึกที่มีความสุข พอใจ และมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน และการทำงานนั้นหากมีความรู้สึกพร้อมในการอุทิศร่างกาย แรงใจและสติปัญญาในการปฏิบัติงาน บุคคลมีความพึงพอใจในงานมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความต้องการของบุคคลและองค์ประกอบที่เป็นสิ่งจูงใจที่อยู่ในงานด้วยเช่นกัน

สิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจของมนุษย์มักจะมี ได้แก่ ทรัพยากร (Resources) หรือสิ่งเร้า (Stimuli) การวิเคราะห์ระบบการพึงพอใจ คือการศึกษาว่าทรัพยากรหรือสิ่งเร้าแบบใดเป็นสิ่งที่ต้องการที่จะทำให้เกิดความพอใจและความสุขแก่มนุษย์ ความพอใจจะเกิดขึ้นได้มากที่สุดเมื่อมีทรัพยากรทุกอย่างที่เป็นที่ต้องการครบถ้วน

จากที่กล่าวมาข้างต้นแม้ว่าจะมีผู้ให้ความหมายของคำว่า “ความพึงพอใจ” ต่าง ๆ กันไปแต่พอสรุปได้รวมกันว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในเชิงการประเมินค่า ซึ่งจะเห็นว่าแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจนี้เกี่ยวข้องกับสัมพันธกับทัศนคติอย่างแยกกันไม่ออก ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกสองแบบของมนุษย์ คือความรู้สึกในทางบวกและความรู้สึกในทางลบ ความรู้สึกทางบวกเป็นความรู้สึกที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดความสุข ความสุขนี้เป็นความรู้สึกที่แตกต่างจากความรู้สึกทางบวก

อื่น ๆ กล่าวคือเป็นความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับ ความสุขสามารถทำให้เกิดความสุขหรือความรู้สึกทางบวกเพิ่มขึ้นได้อีก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความสุขเป็นความรู้สึกที่สลับซับซ้อนและความสุขนี้จะมีผลต่อบุคคลมากกว่าความรู้สึกทางบวกอื่น ๆ ความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกทางบวกและความสุขมีความสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อนและระบบความสัมพันธ์ของความรู้สึกทั้งสามนี้เรียกว่า ระบบความพึงพอใจ โดยความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อระบบความพึงพอใจมีความรู้สึกทางบวกมากกว่าทางลบ

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจมีหลายทฤษฎี ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงทฤษฎีที่สำคัญดังนี้

2.1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Theory of Need Gratification)

เป็นทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow, 1970 : 80-91) ได้ตั้งสมมุติฐานเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ไว้ว่า มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้วจะมีความต้องการอื่นเข้ามาแทนที่ ความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองจะไม่เป็นสิ่งจูงใจอีกต่อไป แต่ความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองนั้นจะเป็นสิ่งจูงใจแทน มนุษย์มีความต้องการแบ่งออกเป็น 5 ลำดับคือ

2.1.1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physical needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการเกี่ยวกับอาหาร น้ำ อุณหภูมิที่เหมาะสม ยารักษาโรค ความต้องการบรรยากาศ เป็นต้น เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองในด้านความจำเป็นพื้นฐานแล้วมนุษย์จะมีความต้องการในระดับสูงขึ้นไป และความต้องการดังกล่าวจะเป็นเครื่องกระตุ้นพฤติกรรมของมนุษย์

2.1.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety needs) มี 2 แบบ คือความต้องการความปลอดภัยด้านร่างกายและจิตใจ กับความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ ความต้องการความปลอดภัยทางร่างกายและจิตใจ ได้แก่ ความมั่นคงในการทำงาน ไม่ถูกไล่ออกจากงาน โดยง่าย

2.2.3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness needs) ได้แก่ ความต้องการเป็นสมาชิกหรือเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ต้องการความรัก ต้องการการยอมรับ ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน ความต้องการดังกล่าวเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญประการหนึ่งต่อพฤติกรรม

ของมนุษย์

2.2.4 ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem needs) หมายถึง ความต้องการให้ผู้อื่นยอมรับนับถือ ต้องการเป็นบุคคลที่มีคุณค่า มีความมั่นใจในตนเอง ต้องการเป็นผู้มีความสามารถความต้องการเกียรติยศของแต่ละบุคคลมีมากน้อยต่างกันบางคน ต้องการความพึงพอใจที่จะได้รับความสำคัญระดับที่ทำงาน บางคนต้องการระดับชาตงาน เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้คนมีโอกาสดแสดงความสามารถ ต่องานประจำ โดยเฉพาะที่ได้รับ มอบหมาย ควบคุมตรวจสอบอย่างใกล้ชิด มักไม่มีโอกาสให้คนได้แสดงความสามารถ ได้อย่างเต็มที่และไม่เปิด โอกาสให้มีการแข่งขันทำให้เกิดความเบื่อหน่าย

2.2.5 ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของบุคคล ได้แก่ ความต้องการที่จะสำเร็จทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิด ความคาดหวังของตนเองได้ทำอะไรที่ตนเองต้องการและมีความสุข กับสิ่งที่ตนเองทำ

2.2 ทฤษฎี 2 ปัจจัยของเฮร์ซเบิร์ก

เฮร์ซเบิร์ก, ม้านเนอร์ และชไนเดอร์แมน (Herberg, Mausner and Snyderman. 1959 : 113-115) ต้องการศึกษาว่าคนเราต้องการอะไรจากงาน คำตอบที่ค้นพบ คือ คนต้องการความสุขจากการทำงาน

2.2.1 องค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกิดความสุขมีอยู่ 2 องค์ประกอบ คือ

1) องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับตัวงานและความสำเร็จ
ก้าวหน้าในงาน องค์ประกอบนี้เรียกว่าปัจจัยกระตุ้น (Motivation factors) มีอยู่ 5 ประการ คือ

- 1.1) ความสำเร็จของงาน (Achievenemt)
- 1.2) การยอมรับนับถือ (Recognition)
- 1.3) ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ (Advancement)
- 1.4) ความรับผิดชอบ (Responsibility)
- 1.5) ลักษณะของงาน (The Work itself)

2) องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน
องค์ประกอบนี้เรียกว่าปัจจัยค้ำจุน (Hygiene factors) มีอยู่ 5 ประการ คือ

2.1) นโยบายและการบริหาร (Company factors and administration)

2.2) การปกครองบังคับบัญชา (Supervision)

2.3) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal relations)

2.4) สภาพแวดล้อมในการทำงาน (Works conditions)

2.5) เงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล (Salary)

2.2.2 ความพึงพอใจทั้งสององค์ประกอบมีด้วยกัน 10 ประการ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ความสำเร็จของงาน หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำงานได้เสร็จสิ้นและประสบความสำเร็จอย่างดี ความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ การรู้จักป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นเมื่อผลงานสำเร็จเราจึงเกิดความรู้สึกพอใจและปราบปลื้มในผลงานนั้นอย่างยิ่ง

2) การยอมรับนับถือ หมายถึง การได้รับการยอมรับไม่ว่าจากผู้บังคับบัญชา หรือจากผู้มาขอรับการปรึกษา หรือจากบุคคลใดในหน่วยงาน การยอมรับนี้ อาจจะเป็นการยกย่องชมเชยแสดงความยินดี การให้กำลังใจ หรือการแสดงออกอื่น ๆ ที่สื่อให้เห็นถึงการยอมรับในความสามารถเมื่อได้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งบรรลุผลสำเร็จ การยอมรับนับถือจะแฝงอยู่กับความสำเร็จในงานด้วย

3) ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ หมายถึง การได้รับเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นของบุคคลในองค์การ การได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือได้รับการฝึกอบรม

4) ความรับผิดชอบ หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ ๆ และมีอำนาจในการรับผิดชอบเต็มที่ ไม่มีการตรวจหรือควบคุมอย่างใกล้ชิด

5) ลักษณะของงาน หมายถึง งานที่น่าสนใจ งานที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความท้าทายจะต้องลงมือทำ หรือเป็นงานที่สามารถทำ หรือเป็นงานที่สามารถทำตั้งแต่ต้นจนจบได้โดยลำพังแต่ผู้เดียว

6) นโยบายและการบริหาร หมายถึง การจัดการบริหารงานขององค์การและการติดต่อสื่อสารภายในองค์การ

7) การปกครองบังคับบัญชา หมายถึง ผู้บังคับบัญชาขาดความรู้ความสามารถในการปกครอง มีอคติ ไม่ยุติธรรม รวมทั้งไม่สามารถเป็นผู้นำทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีได้

8) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง ผู้บังคับบัญชาไม่มีมนุษยสัมพันธ์ วางตนสูง ไม่ให้ความสนิทเป็นกันเองกับเพื่อนร่วมงาน ต่างคนต่างทำโดยไม่คำนึงถึงมิตรภาพ มีความแข่งขันซึ่งกันและกันและเอาตัวรอด โดยการทับถมผู้อื่น

9) สภาพแวดล้อมในการทำงาน หมายถึง สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในการทำงานไม่เหมาะสม เช่น สถานที่ตั้งหน่วยงานไม่ดี ไม่มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการทำงาน ปริมาณงานมีมากหรือน้อยเกินไป

10) เงินเดือนหรือผลประโยชน์ที่เกี่ยวเนื่อง หมายถึง เงินเดือนหรือผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่คนงานหรือผู้ปฏิบัติงานได้รับ เช่น ค่าจ้าง เงินบำเหน็จเมื่อออกจากงาน เงินตอบแทนในโอกาสพิเศษ การให้บริการต่างๆ การรักษาพยาบาล และสวัสดิการที่อยู่อาศัย เป็นต้น

2.3 ทฤษฎีปัจจัยจูงใจ

อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow. 1970 ; อ้างถึงใน พิมลจรรย์ นามวัฒน์. 2535 : 35-36) มีแนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจที่ประกอบด้วยปัจจัยจูงใจ 2 กลุ่ม หรือ Two-Factors Theory of Motivation ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเซอร์ชเบิร์ตได้ทำการศึกษาปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อแรงจูงใจของคนในองค์กร ดังรายละเอียดดังนี้

2.3.1 ปัจจัยจูงใจที่เป็นตัวกระตุ้นในการทำงาน (Motivation factors) เป็นปัจจัยจูงใจซึ่งเป็นสาเหตุแห่งความพอใจในการทำงาน ได้แก่ การได้เพิ่มความรู้ (Growth) ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน (Advancement) การได้รับความรับผิดชอบที่สูงขึ้น (Responsibility) การมีอิสระในการทำงาน (Work Itself) การได้รับการยอมรับในผลงานจากผู้อื่น (Recognition) และผลสำเร็จในการทำงาน (Achievement)

2.3.2 ปัจจัยจูงใจที่รักษาสุขลักษณะจิต (Hygiene factors) เป็นปัจจัยจูงใจที่เกี่ยวกับสาเหตุที่ก่อให้เกิดความไม่พอใจในการทำงาน ได้แก่ ความมั่นคงในการทำงาน (Security) ตำแหน่งการงาน (Status) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน (Relationships with peers) ค่าตอบแทน (Income) สภาพการทำงาน (Working conditions)

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา (Relation with supervisor) ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา (Relationship with Subordinates) การควบคุมดูแล (Supervisor) และนโยบายการบริหารของบริษัท (Policy and administration)

อย่างไรก็ดีเฮอริชเบิร์ก พยายามชี้ให้นักบริหารเข้าใจว่า ปัจจัยจูงใจที่รักษาสุขลักษณะจิต (Hygiene factors) นั้นเป็นสิ่งที่สกัดกั้นไม่ให้พนักงานเกิดความไม่พอใจในการทำงานเท่านั้น แต่ไม่สามารถสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นได้ เพราะการใช้เงินหรือสิ่งจูงใจที่ไม่เกี่ยวกับงานหรือบีบบังคับให้พนักงานทำงานด้วยการขู่หรือการลงโทษจะทำให้พนักงานทำงานด้วยความจำเป็น ไม่มีความรู้สึกพึงพอใจต่องาน ดังนั้นจึงควรใช้ปัจจัยจูงใจที่เป็นตัวกระตุ้นในการทำงาน (Motivational factors) เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พอสรุปได้ว่า มนุษย์มีความต้องการอยู่ 2 อย่างคือ ความต้องการด้านร่างกายและความต้องการทางจิตใจ กล่าวคือ การได้รับการยอมรับ ยกย่องให้เกียรติจากสังคม โดยมีปัจจัยจากวัตถุประสงค์เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการกระทำ เพื่อให้เกิดความพอใจทางด้านร่างกายและจิตใจดังกล่าว

3. การวัดความพึงพอใจ

บุญเรือง ขจรศิลป์ (2528 : 137) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ความพึงพอใจหรือทัศนคติ เจตคติเป็นการแสดงออกค่อนข้างซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดทัศนคติได้โดยตรง แต่เราสามารถที่จะวัดทัศนคติได้โดยการวัดความคิดเป็นของบุคคลเหล่านั้นแทน ฉะนั้นการวัดความพึงพอใจก็มีขอบเขตจำกัดอาจมีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นถ้าบุคคลเหล่านั้นแสดงความคิดเห็นไม่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง ซึ่งความคลาดเคลื่อนนี้ย่อมเกิดขึ้นได้ เป็นลักษณะการจัดการทั่ว ๆ ไป โดยเสนอว่าเทคนิคของลิเคิร์ต (Likert) เป็นแบบหนึ่งที่สามารถใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางซึ่งสอดคล้องกับบุญธรรม กิจปริคาบวิสุทธิ (2531 : 189) ซึ่งได้เพิ่มเติมอีกว่าสามารถวัดทัศนคติได้เกือบทุกเรื่องและให้ค่าที่เที่ยงตรงสูงในขณะนั้น

ตามทฤษฎีของ วรูม (Vroom) แรงจูงใจคือผลรวมของความพอใจกับความคาดหวังที่คิดไว้แสดงออกในรูปสมการได้ดังนี้ (พรสุรีย์ ชุมเกษียร. 2544 : 16-17)

$$\text{แรงจูงใจ} = \text{ผลของความพอใจ} + \text{ความคาดหวัง}$$

ซึ่งหมายถึง แรงจูงใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ต่อการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ต่อการประเมินผลงานขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของตน หรือแรงจูงใจที่

บุคคลจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรใด จะเป็นผลที่เกิดจากทัศนคติองค์กรหรือการทำงานขององค์กรนั้นรวมกัน ความคาดหวังที่เขาคาดหวังไว้ถ้ามีทัศนคติที่ดีต่อองค์กรต่อผลงานขององค์กร จะได้รับการตอบสนองทั้งรูปธรรมและนามธรรม เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ แรงจูงใจที่จะมีความรู้สึกพึงพอใจก็จะสูง แต่ในทางกลับกันถ้าทัศนคติในเชิงลบต่องานหรือการตอบสนองไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ แรงจูงใจที่จะมีความรู้สึกพึงพอใจก็จะต่ำไปด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล

1. แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล หลักธรรมาภิบาล มาจากคำว่า ธรรมะ + อภิบาล หมายความว่า หลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ประกอบด้วยหลักพื้นฐาน 6 ประการ ดังนี้

1.1 หลักนิติธรรม หลักนิติธรรม หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคล จะต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมและความยุติธรรม รวมทั้งมีความรักคุณและรวดเร็วด้วย

1.2 หลักคุณธรรม หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้อง ความซื่อสัตย์ การส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเอง ไปพร้อมกัน เพื่อให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบ วินัย ประกอบอาชีพสุจริตเป็นนิสัยประจำชาติ

1.3 หลักความโปร่งใส หลักความโปร่งใส หมายถึง ความโปร่งใสพอเทียบได้ว่ามีความหมายตรงข้าม หรือเกือบตรงข้าม กับการทุจริต คอร์รัปชัน โดยที่เรื่องทุจริตคอร์รัปชันให้มีความหมายในเชิงลบ และความน่าสะพรึงกลัวแฝงอยู่ ความโปร่งใสเป็นคำศัพท์ที่ให้แง่บวกในเชิงบวก และให้ความสนใจในเชิงสงบสุข ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและเข้าใจง่าย และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องอย่างชัดเจนในการนี้ เพื่อเป็น สติริมงคลแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานให้มีความโปร่งใสขออัญเชิญพระราชกระแสรับสั่งในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่ได้ทรงมีพระราชกระแสรับสั่ง ได้แก่ ผู้ที่มีความสุจริต และบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อยก็ยอมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้มาก แต่ไม่มีความสุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ

1.4 หลักการมีส่วนร่วม หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การให้โอกาสให้บุคลากรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการบริหารจัดการเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น เป็นคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และหรือคณะทำงาน โดยให้ข้อมูลความคิดเห็น แนะนำ ปรีกษา ร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติ

1.5 หลักความรับผิดชอบ หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาการบริหารจัดการ การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา และเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากกระทำของตนเอง

1.6 หลักความคุ้มค่า หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยตรงจูงใจให้บุคลากรมีความประหยัดใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

สรุปได้ว่าหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชนและภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรม คุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหาร ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนภารกิจขององค์กร ซึ่งจะต้องทำหน้าที่ทั้งในการวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การแต่งตั้งบุคลากร (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การควบคุม (Controlling) และการประเมินผล (Evaluation) โดยผู้บริหารจะต้องมีปัญญา มองการณ์ไกล (Conceptual Skill) สามารถจัดการธุระได้ดีและมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Technical Skill) และพึงพาอาศัยคนอื่นได้เพราะมีมนุษยสัมพันธ์ดี (Human relation skill) การเสริมสร้างจริยธรรมโดยปรับกระบวนการทำงานสู่วัฒนธรรมการทำงานแบบมีค่านิยมสร้างสรรค์ (Core values) ด้วยการจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารและส่วนราชการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (2540 : 50) มาตรา 77 บัญญัติไว้ว่า

1) กล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง (Moral courage) หมายถึง ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ชอบธรรม เสียสละ อดทน ยึดหลักวิชาและจรรยาวิชาชีพ ไม่ยอมโอนอ่อนตามอิทธิพลใด ๆ

2) ซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบ (Integrity & responsibility) หมายถึง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตรงไปตรงมา มีหลักธรรม แยกเรื่องส่วนตัวออกจากหน้าที่การงาน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ต่อประชาชน ต่อผลการปฏิบัติงาน ต่อองค์กร และต่อ

การพัฒนาปรับปรุงระบบราชการ

3) โปร่งใส ตรวจสอบได้ (Transparency and accountability) หมายถึง ปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส มีกลไกให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องได้ เปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายใต้กรอบของกฎหมาย

4) ไม่เลือกปฏิบัติ (Nondiscrimination) หมายถึง การบริการประชาชนด้วยความเสมอภาคไม่เลือกที่รักมักที่ชังในการให้บริการ ปฏิบัติต่อผู้มารับบริการด้วยความมีน้ำใจ เมตตา เอื้อเฟื้อ

5) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน (Result orientation) หมายถึง ทำงานให้แล้วเสร็จตามกำหนด ทำงานให้เกิดผลดีแก่หน่วยงานและส่วนรวม ใช้ทรัพยากรของทางราชการให้คุ้มค่าเสมือนหนึ่งการใช้ทรัพยากรของตนเองเน้นการทำงานโดยยึดผลลัพธ์เป็นหลัก มีการวัดผลลัพธ์และค่าใช้จ่ายอย่างเป็นรูปธรรม การถือธรรมหรือหลักการและเหตุผลเป็นสิ่งสำคัญ ทำงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ยึดเอาความสำเร็จของงานส่วนรวมเป็นที่ตั้ง (RBM : Result Based Management) ยินดีรับฟังคำแนะนำจากทุกฝ่าย ผู้บริหารที่มีคุณธรรมควรจะต้องเพียบพร้อมทั้งคุณงามความดี ศักยภาพ อดทนอดกลั้น และสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมและควรอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทโดยนำเอาแนวพระราชกรณียกิจ แนวพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสมาเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงานด้วยหัวใจที่รักประชาชน มุ่งมั่นสร้างประโยชน์ให้แก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังพระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน เมื่อปี 2524 ว่า “...ยังเป็นผู้ใหญ่มีตำแหน่งสำคัญยิ่งจะต้องปฏิบัติให้ดี ให้หนักแน่น ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ผลงานที่สำเร็จขึ้นจากความร่วมมือและความบริสุทธิ์ใจ จักได้แผ่ไพศาลไปตลอดทั่วทุกหนแห่ง ยังความสุขความเจริญที่แท้จริงให้บังเกิดขึ้นได้ตามที่ปรารถนา”

หลักธรรมาภิบาล บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 เพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยมีการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดจำนวนการทุจริตลงและต้องการให้แนวความคิดของกลุ่มประชาชนผู้มีอำนาจในการแสดงความคิดเห็นน้อย สามารถมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นต่อสังคมได้ เพื่อเป็นแนวทางอันจะนำไปสู่ การตอบสนองให้ประเทศไทยมีคุณภาพมีคุณธรรมและจริยธรรม พร้อมทั้งสามารถปฏิรูประบบราชการให้สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก นั้นเอง (ถวิลวดี บุรีกุล. 2547 : 2-11)

2. ธรรมชาติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ ที่มีอยู่ในขณะนี้ถือว่าเป็นราชการส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด เนื่องจากมีศักยภาพในการบริการสาธารณะ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง แต่ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาปรากฏข่าวทางสื่อสารมวลชนทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และสื่ออื่น ๆ ว่ามีการทุจริตคอร์รัปชันหลายรูปแบบเกิดขึ้นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสาเหตุของการเกิดความหย่อนประสิทธิภาพในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าจึงไม่สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจ (พิทยา สุนทรวิภาต. 2556 : 12-18)

สำหรับธรรมชาติของท้องถิ่น ได้กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ดังนี้

2.1 หลักนิติธรรม

เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ให้ทันสมัย และเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของชุมชนและชุมชนยินยอมปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งการปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินการให้สอดคล้องได้โดย

2.1.1 การออกกฎหมายข้อบังคับ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และต้องมุ่งให้เกิดความเป็นธรรม เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักและเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนควรเปิดเวทีให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง

2.1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กฎ ข้อบังคับและ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชนให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึงด้วยการปิดประกาศ ณ สำนักงาน หรือที่ทำการ หรือที่ชุมชน หรือการประชาสัมพันธ์ด้วยรูปแบบอื่น ๆ เช่น ทำเป็นเอกสารแจกจ่ายการประชุม หรือเสียงตามสาย เป็นต้น

2.1.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายข้อบังคับของท้องถิ่น รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับให้ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้ และต้องบังคับใช้อย่างเสมอภาค ไม่มีการเลือกปฏิบัติกับบุคคลใดเป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและ

เสมอภาค ได้แก่ การจัดเก็บภาษีในอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ซึ่งจะต้องจัดเก็บอย่างทั่วถึงเท่าเทียม และถูกต้องโดยไม่กั้นแก้งหรือลดหย่อนแก่ผู้ใดเป็นการเฉพาะ เป็นต้น

2.1.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังมีหน้าที่ในการพัฒนาบุคลากรของท้องถิ่น ทั้งในฝ่ายพนักงานและสมาชิกสภาท้องถิ่น ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่ต้องใช้ในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

2.2 หลักคุณธรรม

เป็นการปฏิบัติงานที่ยึดมั่นในความถูกต้อง คิงาม เป็นตัวอย่างแก่ประชาชนเพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ อุดหนุน มีระเบียบวินัย

2.2.1 บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งฝ่ายข้าราชการหรือพนักงานประจำ ต้องยึดหลักหน้าที่ความรับผิดชอบของตน จะต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและมาทำงานตรงต่อเวลา ให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาคถูกต้อง

2.2.2 สมาชิกสภาท้องถิ่น ต้องตระหนักในหน้าที่ของตนในฐานะเป็นผู้แทนของประชาชนต้องมุ่งเน้นรักษาผลประโยชน์แก่ส่วนรวมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและมาประชุมอย่างสม่ำเสมอ พิจารณาเรื่องต่าง ๆ ในสภาอย่างมีเหตุผลตรงไปตรงมา ยึดหลักผลประโยชน์ส่วนรวมและความถูกต้องตามกฎหมาย

2.2.3 ผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีคุณธรรมสูงชันเนื่องจากเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการหรือพนักงาน ในขณะที่เดียวกันเป็นผู้มีอำนาจในการอนุมัติการเบิกจ่ายงบประมาณต่าง ๆ จะต้องยึดหลักความถูกต้องให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมายที่กำหนดไว้ มีการจัดสรรงบประมาณให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกชุมชน

2.2.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเริ่มจัดทำมาตรฐานจริยธรรมหรือกรอบกติกาการปฏิบัติงานของสมาชิกทุกคน โดยทำเป็นมติของสภา เพื่อควบคุมกันเอง มีบทลงโทษเท่าที่ทำได้ เช่น โกรธระเมิดกฏ ก็ให้สภาประณามพฤติกรรมและประกาศให้ประชาชนทราบ หรือถ้าระเมิดกฏอยู่เนื่อง ๆ ก็ให้สภาพิจารณาให้พ้นจากสมาชิกภาพ เช่น ในกรณีสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ก็ให้ดำเนินการตาม พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 47 ตรี (8) เป็นต้น

2.3 หลักความโปร่งใส

โดยเน้นการปรับกลไก และวิธีการทำงานให้มีความโปร่งใสให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา ให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบได้โดย

2.3.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องถือปฏิบัติในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ให้ประชาชนทราบตาม พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2539 โดยเอกสารที่จะต้องเปิดเผยให้ประชาชนทราบ ได้แก่

- 1) กฎข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
- 2) มติการประชุมของผู้บริหารท้องถิ่นที่มีผลกระทบต่อ ผลได้ผลเสียของประชาชน
- 3) มติของสภาที่ผ่านการรับรองแล้ว โดยเฉพาะมติที่กระทบ ต่อสิทธิหน้าที่ รวมทั้งได้ผลเสียแก่ประชาชน และมติอื่นๆ ที่ประชาชนควรทราบ
- 4) วาระการประชุมของสภาท้องถิ่น จะต้องเปิดเผยให้ ประชาชนทราบล่วงหน้าเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีความสนใจเข้าร่วมสังเกตการณ์ใน การประชุมสภา ซึ่งสภาจะต้องอำนวยความสะดวกตามสมควร
- 5) ข้อบังคับ กฎหมาย ระเบียบคำสั่งขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น รวมทั้งข่าวสารราชการที่ประชาชนควรรู้ และประชาชนต้องปฏิบัติ
- 6) ขั้นตอนการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งเงื่อนไขการติดต่อกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การชำระภาษีต่าง ๆ การขออนุญาตก่อสร้างอาคาร เป็นต้น ให้ประชาชนรู้ว่าขั้นตอนปฏิบัติอย่างไรต้องใช้ หลักฐานเอกสารประกอบอะไร และต้องใช้เวลานานเท่าใด
- 7) ผลการดำเนินงานตามแผน/โครงการต่าง ๆ ขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นควรที่จะได้สรุปเสนอให้ประชาชนได้รับทราบว่าทำอะไร เมื่อไร เพื่อให้ประชาชนได้ทราบล่วงหน้า เพื่อจะได้ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานได้
- 8) เอกสารการจัดซื้อจัดจ้าง โดยเฉพาะผลการสอบราคาหรือ ประมวลราคาควรจะเปิดเผยให้ประชาชนรับรู้ จะทำให้ประชาชนได้ตรวจสอบและเกิดความ มั่นใจ

9) ข้อมูลด้านการเงิน – การคลังซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นตัวชี้ถึงความสุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรที่จะได้เปิดเผยเป็นระยะ ๆ ว่ามีรายรับเท่าใด มีรายจ่ายอะไร เท่าใด

10) ข้อมูลอื่นๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่าควรเปิดเผย และเป็นประโยชน์แก่ประชาชน

2.3.2 สำหรับวิธีการเผยแพร่ข้อมูลตาม ข้อ 3.3.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรที่จะคำนึงถึงความเหมาะสม ที่จะสามารถทำให้ประชาชนได้รับรู้อย่างกว้างขวางที่สุด ได้แก่

- 1) การปิดประกาศ ณ สำนักงานที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือตามแหล่งชุมชน อาจจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารประจำทุกหมู่บ้าน ชุมชน
- 2) การประชุมชี้แจงเป็นครั้งคราวหรือประชุมสัญจรไปตามหมู่บ้านชุมชนต่าง ๆ
- 3) ให้สมาชิกสภาท้องถิ่นช่วยประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในแต่ละหมู่บ้านชุมชน
- 4) การใช้ระบบหอกระจายข่าวหรือเสียงตามสาย รวมทั้งการใช้สื่อท้องถิ่น อาจจะเป็นสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ เป็นต้น
- 5) การจัดทำเป็นวารสาร หรือเอกสารแจกจ่ายแก่ประชาชนตามระยะเวลาที่สมควรอาจเป็นปีละ 2-3 ครั้ง หรือทุกเดือนก็ได้ การเลือกใช้วิธีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร
- 6) ข่าวสารในแต่ละท้องถิ่นใช้วิธีต่าง ๆ กัน แต่ควรทำพร้อม ๆ กันไปหลายวิธี เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึงกัน

2.4 หลักการมีส่วนร่วม

ถือเป็นหลักการที่มีความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภา หรือผู้บริหารท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสารแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจ ทำอะไรอย่างไร รวมทั้งการตรวจสอบและการประเมินผลงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสุดท้ายประชาชนย่อมมีสิทธิเหนือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยมีอำนาจในการถอดถอนผู้บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ประชาชนเห็นว่าปฏิบัติงานเสียหาย ล้มเหลว หรือมีพฤติกรรมเสื่อมเสีย

2.4.1 นอกจากนั้นกฎหมายยังได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่

1) กฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 76 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น พระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เช่น ในมาตรา 16 (16) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

2.4.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นอย่างน้อย ได้แก่

1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คือแผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนา 3 ปี เนื่องจากแผนพัฒนาเป็นเครื่องชี้นำทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นและเป็นตัวกำหนดแนวทาง การจัดสรรทรัพยากร รวมทั้งงบประมาณเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนเกี่ยวข้องกับ

1.1) มีส่วนร่วมในการคิดและกำหนดจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยการได้ร่วมเสนอปัญหาความต้องการ และร่วมเสนอโครงการ/กิจกรรม เพื่อการพัฒนาในรูปแบบกระบวนการประชาคม

1.2) มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อแผนพัฒนาท้องถิ่น ในภาพรวมว่าทิศทางการพัฒนาของท้องถิ่นจะเดินไปในทางใด ควรทำอะไรก่อนอะไรหลัง เป็นต้น

1.3) ร่วมดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ สามารถดำเนินการได้หลายวิธี ได้แก่ ดำเนินการเอง อุดหนุนงบประมาณให้หน่วยงานอื่น ๆ เป็นผู้ดำเนินการ รวมทั้งสามารถอุดหนุนงบประมาณให้ประชาชน (กลุ่ม) เป็นผู้ดำเนินการได้

1.4) ร่วมประเมินผล เมื่อดำเนินโครงการแล้ว ผู้ที่จะประเมินผลได้ดีที่สุดคือ ประชาชน เพราะประชาชนสามารถบอกได้ชัดเจนว่าโครงการนั้น ๆ มีประโยชน์มากน้อยเพียงใด

2) มีส่วนร่วมในการจัดซื้อ – จัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น กรณีขององค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2538 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล แต่งตั้งผู้แทนชุมชนร่วมเป็นกรรมการในการจัดซื้อ – จัดจ้าง ให้เกิดความถูกต้องโปร่งใสและเป็นธรรม เป็นต้น

2.1) ประชาชนมีสิทธิเข้าร่วมประชุมสภาท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องแจ้งวาระการประชุมให้ประชาชนทราบทุกครั้ง และอำนวยความสะดวกในการให้ประชาชนเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมสภา

2.2) ประชาชนมีสิทธิในการเสนอกฎข้อบังคับของท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกกฎข้อบังคับของท้องถิ่นตาม พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เช่น กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลจะกำหนดข้อบังคับตำบลควรที่จะได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นก่อนเข้าสู่การพิจารณาของสภา เพื่อให้ข้อบังคับได้รับการยอมรับจากประชาชน เป็นต้น

2.3) ประชาชนมีสิทธิถอดถอนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่มีความประพฤติเสื่อมเสียได้ตาม พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการลงคะแนนเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542

โดยสรุป องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสร้างระบบกลไกที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในทุกขั้นตอนเพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม

2.5 หลักความรับผิดชอบ

หลักข้อนี้มุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตระหนักในอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อประชาชน มีความใส่ใจต่อปัญหาของชุมชน และมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ให้บรรลุผลโดยไม่เลือกปฏิบัติและมีความกล้าหาญที่จะยอมรับผลการกระทำ โดย

2.5.1 การจัดบริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพเป็นธรรมและทั่วถึง ทั้งในและนอกสถานที่ ให้ประชาชนเป็นที่พึงได้เมื่อเกิดความเดือดร้อน

2.5.2 เอาใจใส่ต่อปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้ร้องทุกข์และแจ้งความเดือดร้อนได้สะดวก รวมทั้งควรมีผู้รับเรื่องราวร้องทุกข์ประจำหมู่บ้านและชุมชน

2.5.3 มีความจริงใจในการนำโครงการ/กิจกรรมที่เสนอ โดยประชาชน/ประชาคมไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมโดยคำนึงความจำเป็นเร่งด่วน

2.5.4 นำเอาโครงการ/กิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบังคับหรือกฎหมายเกี่ยวกับงบประมาณ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามที่สัญญาไว้กับประชาชน หากทำไม่ได้จะต้องแจ้งให้ประชาชนทราบ

2.6 หลักความคุ้มค่า

เป็นการเน้นประสิทธิภาพในการบริหารงาน โดยการใช้ทรัพยากร/งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน รวมทั้งการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้สมบูรณ์และยั่งยืน โดยควรดำเนินการ ดังนี้

2.6.1 การดำเนินแผนงาน/โครงการจะต้องมีการจัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วนว่าควรจะทำโครงการอะไรก่อน – หลัง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

2.6.2 ในการจัดซื้อ – จัดจ้าง ต้องมุ่งให้เกิดการประหยัดหากสามารถต่อรองราคากับผู้รับจ้าง ให้ได้ราคาที่ดีกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ ก็จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีงบประมาณเหลือไปดำเนินการในโครงการอื่นเพิ่มขึ้น และทำให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์มากขึ้น

2.6.3 มีการรณรงค์ให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนในพื้นที่ ให้มีความประหยัดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งควรมีกิจกรรมบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ใช้ได้ยาวนาน

2.6.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณไม่ให้รั่วไหลสูญเปล่า โดยสภาท้องถิ่นสามารถมีมติแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของฝ่ายบริหาร เช่น กรณีองค์กรบริหารส่วนตำบลสามารถดำเนินการได้ โดยอาศัยอำนาจตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการประชุมสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2537 ข้อ 89 และ ข้อ 90

2.6.5 การบริหารจัดการครุภัณฑ์ต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดทำทะเบียนคุมให้ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน ควบคุมการใช้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และประโยชน์ต่อส่วนรวม

2.6.6 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรคำนึงถึงความจำเป็นที่จะกระทำ เช่นองค์การบริหารส่วนตำบลบางแห่ง ยังไม่มีความพร้อมในการจัดเก็บขยะ ไม่มีรถและพนักงานจัดเก็บขยะแต่กลับใช้งบประมาณจัดซื้อถังขยะแจกให้ประชาชน เพื่อรองรับขยะโดยไม่มีผู้จัดเก็บขยะ การใช้ประโยชน์ไม่คุ้มค่าก็ไม่สมควรกระทำจะเห็นได้ว่า หลักธรรมาภิบาล 6 ประการข้างต้นเป็นหลักพื้นฐานที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีเป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานและความประหยัด

สรุปได้ว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลทำให้องค์การ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานได้อีก ทั้งยังเป็นกลไกในการควบคุมติดตามและตรวจสอบ โดยประชาชนหรือองค์การภายนอกมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่การบริหารองค์การ เพราะการสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในองค์การเป็นการสร้างสำนึกที่ดีในการบริหารงาน และการทำงานในองค์การ และจัดระบบที่สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามสำนึกที่ดี ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพไม่สิ้นเปลือง การติดตามการทุจริต ความโปร่งใส โดยคำนึงถึงผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะได้รับผลกระทบ เนื่องจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐนั้นจะเกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง

แนวคิดที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น

1. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

1.1 ความหมายของการกระจายอำนาจ

ความหมายเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ แบ่งออกได้ 2 ความหมาย คือ (สถาบันดำรงราชานุภาพ และกรมการปกครอง. 2540 : 12)

1.1.1 การกระจายอำนาจตามอาณาเขต หมายถึง การมอบอำนาจไปให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะภายในเขตท้องถิ่น แต่ละท้องถิ่นมีอิสระบางประการในการปกครองตนเอง เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล เป็นต้น

1.1.2 การกระจายอำนาจตามกิจการ หมายถึง การมอบอำนาจให้องค์การสาธารณะจัดทำกิจการประเภทใดประเภทหนึ่ง เพื่อให้มีอิสระในการดำเนินการให้เหมาะสมกับเทคนิคของงานนั้น เช่น การไฟฟ้า การประปาและการโทรศัพท์ เป็นต้น

เจ้าของท้องถิ่นในลักษณะการกระจายอำนาจนั้น อาจจะเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นหรือโดยการแต่งตั้งจากราชการส่วนกลางก็ได้ สาระสำคัญของ การกระจายอำนาจอยู่ที่ว่าท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองบางประการ โดยท้องถิ่น ได้รับมอบอำนาจนี้จากส่วนกลาง การกระจายอำนาจนั้นนอกจากจะเป็นการแบ่งเบาภาระ ของรัฐบาล โดยมอบอำนาจหน้าที่ที่รัฐบาลกลางจะต้องดำเนินการไปให้ท้องถิ่นจัดทำแล้ว ยังเป็นการลดอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลกลางในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ที่ได้รับมอบให้องค์กร ปกครองท้องถิ่นรับไปจัดทำด้วย

1.2. หลักการกระจายอำนาจ

หลักการกระจายอำนาจ มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการคือ

1.2.1 มีความเป็นนิติบุคคล การกระจายอำนาจปกครองนั้นจะต้องมี องค์การเป็นนิติบุคคลต่างจากองค์การของรัฐบาลกลาง การมีองค์การเป็นนิติบุคคลต่างหากนี้ ก็เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน องค์การเหล่านี้จะต้องมีงบประมาณทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

1.2.2 มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน ความมีอิสระในการปฏิบัติ หน้าที่เป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของการกระจายอำนาจปกครอง เพราะหากองค์การ นั้นไม่มีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอ องค์การ เช่นนี้ก็จะมิได้มีลักษณะไม่ผิดหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาค ซึ่งมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐบาล กลางที่ประจำอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ องค์การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ ในการปฏิบัติภารกิจของตนเอง ตลอดจนมีอิสระพอสมควรในการกำหนดนโยบายหรือ การตัดสินใจในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ แต่ก็มีข้อน่าสังเกตว่าอำนาจอิสระขององค์การ ปกครองท้องถิ่นจะต้องมีพอสมควรไม่มากจนเกินไป จนทำให้เกิดความกระทบกระเทือน ต่อเอกภาพและอธิปไตยของประเทศ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งองค์การปกครองท้องถิ่นมิใช่เป็น สถาบันการเมืองที่มีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเอง หากแต่ต้องมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย กำหนดให้และให้มีองค์การที่จำเป็นสำหรับทำหน้าที่ทางนิติบัญญัติ และบริหารกิจการเป็น หน้าที่ของตนเท่านั้น

1.2.3 ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหารและทำ หน้าที่นิติบัญญัติ การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นของประชาชนนั้น อาจทำ ได้หลายระดับแล้วแต่ความสามารถและความสนใจของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ เช่น

ประชาชนบางคนอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่น เฉพาะการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ขององค์การปกครองท้องถิ่นเท่านั้น แต่บางคนอาจมีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองของท้องถิ่นมากกว่านั้น ถึงกับสมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชนเพื่อให้ได้มีโอกาสเข้ามามีโอกาสในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ขององค์การปกครองท้องถิ่นด้วยตนเองก็อาจจะทำได้

1.2.4 มิ่งบประมาณของตนเอง องค์การปกครองท้องถิ่นต้องมีรายได้ในการจัดเก็บรายได้ด้วยตนเองรวมไปถึงการมีอำนาจในการบริหารงบประมาณที่ได้มานั้น ด้วยการให้องค์การปกครองท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดเก็บ และบริหารรายได้ด้วยตนเองนี้ เป็นการมอบอำนาจการตัดสินใจให้องค์การปกครองท้องถิ่นทั้งหมด ตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงาน การจัดเก็บรายได้ การบริหาร และการบริการประชาชนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

จากองค์ประกอบทั้ง 4 ประการ ของหลักการกระจายอำนาจที่กล่าวมานี้ หากองค์การปกครองท้องถิ่น หรือหน่วยงานส่วนท้องถิ่นมีองค์ประกอบครบทั้ง 4 ประการ และสามารถปฏิบัติงาน โดยปราศจากการถูกควบคุมหรือแทรกแซงจากหน่วยงานในระดับสูงกว่า ไม่ว่าจะเป็นส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคแล้ว ย่อมจะเป็นองค์การปกครองท้องถิ่น หรือหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่มีความสมบูรณ์และพร้อมจะปฏิบัติงานเพื่อท้องถิ่นของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้ก็ย่อมขึ้นอยู่กับส่วนประกอบอื่น ๆ อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม การจัดระบบการปกครองตามหลักรัฐศาสตร์ได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ หลักการรวมอำนาจ หลักการแบ่งอำนาจ และหลักการกระจายอำนาจ ส่วนการปกครองระดับใดจะให้อำนาจแก่หลักการใดมากกว่ากันขึ้นอยู่กับประวัติศาสตร์ความเป็นมาในอดีตและสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่เกิดขึ้นในยุคสมัยนั้น ๆ

1.3 ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

เป็นหลักการอย่างหนึ่งของการจัดระเบียบการปกครองประเทศโดยมีหลักการสำคัญ คือ เป็นการโอนอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเองโดยอิสระพอสมควร ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายการกระจายอำนาจทำให้เกิดการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลถือได้ว่าเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ตามแนวความคิดของหลักการกระจายอำนาจการปกครอง

ในเรื่องการกระจายอำนาจนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความสำคัญและ
คำจำกัดความหมายไว้ เช่น

1.3.1 ได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจ การกระจายอำนาจ
การปกครอง มีความสำคัญในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยสรุปได้ 2 ประเด็น
ใหญ่ ๆ ดังนี้ (ลิขิต วีรเวทิน. 2525 : 3)

1) การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของระบบการปกครองแบบ
ประชาธิปไตย เมืองด้วยประชาธิปไตยต้องประกอบด้วย โครงสร้างส่วนบน คือ ระดับชาติ
และโครงสร้างส่วนฐานคือระดับท้องถิ่น การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครอง
ท้องถิ่นอย่างแท้จริง คือ รากแก้ว เป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมือง
การปกครองในระบบประชาธิปไตย

2) การกระจายอำนาจมีความสำคัญในทางเศรษฐกิจและสังคม
ในด้านการพัฒนาชนบทโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งลักษณะดังกล่าว จะ
เกิดขึ้นได้ก็จะต้องมีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

1.3.2 การกระจายอำนาจเป็นการโอนกิจการสาธารณะบางเรื่องจาก
รัฐหรือองค์กรปกครองส่วนกลางไปให้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ของประเทศหรือ
หน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำอย่างเป็นอิสระจากองค์กรปกครองส่วนกลาง ซึ่ง
การกระจายอำนาจมีลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ คือ (วรพจน์ วิสสุตพิชญ์. 2537 : 11)

1) การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นหรือการกระจายอำนาจตามอาณา
เขตที่มีลักษณะ 5 ประการ คือ

1.1) จะต้องเกิดการยอมรับว่าความต้องการส่วนรวมของ
ราษฎรหรือประโยชน์มหาชนเป็นความต้องการส่วนรวมของราษฎรทั่วประเทศ โดยเฉพาะ
ในด้านการบริการสาธารณะ

1.2) การจัดตั้งองค์กรชุมชนในท้องถิ่น จะต้องมีความ
รองรับและในลักษณะการเป็นนิติบุคคลที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนส่วนใหญ่

1.3) องค์กรหรือผู้แทนองค์กรจะต้องดำเนินการต่าง ๆ
เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ตามกฎหมาย

1.4) การจัดกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องอยู่ภายใต้การปกครอง
ส่วนท้องถิ่น

1.5) จะต้องมียุทธศาสตร์การคลัง

2) การกระจายอำนาจตามบริการหรือการกระจายอำนาจตามเทคนิค จะต้องมียุทธศาสตร์ในการจัดการกิจการที่นอกเหนือจากส่วนกลางกำหนด ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญทางเทคโนโลยีเชิงใดแขนงหนึ่ง

จากแนวความคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจหมายถึง การโอนกิจการสาธารณะไปให้องค์กรชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการตามศักยภาพขององค์กรนั้น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ จะเห็นได้ว่าการกระจายอำนาจไม่เป็นเพียงแต่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศอีกด้วย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

ประหยัด หงษ์ทองคำ (2526 : 7) กล่าวว่า การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย หลักการที่สำคัญในการจัดระเบียบการปกครองประเทศ ตามอุดมการณ์ของประชาธิปไตยประการหนึ่ง ได้แก่ การกระจายอำนาจ ซึ่งรัฐบาลทุกประเทศจะต้องจัดให้มีและส่งเสริมรูปแบบการปกครองตนเองของราษฎรขึ้นในท้องถิ่นต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันการเมืองระดับพื้นฐาน ที่จะฝึกฝนให้พลเมืองเกิดความรู้ความเข้าใจในกลไก และกระบวนการทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางมาปฏิบัติ เพื่อให้สนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามเป้าหมาย

โกวิท พวงงาม (2546 : 18-35) การปกครองส่วนท้องถิ่นมีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายด้วยกัน คือ การบริหารทางการเมือง (Political Administration) ของหน่วยย่อย (Subdivision) ทางพื้นที่และประชากรของประเทศที่มีขนาดเล็กที่สุด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจการสาธารณะหลายอย่างหลายประเภทอย่างกว้างขวางภายในเขตที่กำหนดเป็นการปกครองในรูปแบบลักษณะการกระจายอำนาจ ซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารท้องถิ่นด้วยตนเองเพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นให้ดำเนินงานไปอย่างประหยัด มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพตรงกับความประสงค์ของประชาชน เพราะประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมทราบความต้องการในท้องถิ่นได้ดีกว่าบุคคลอื่นและย่อมมีความผูกพันต่อท้องถิ่นนั้น โดยมีงบประมาณของตนเอง

และมีอิสระในการบริหารงานพอสมควร

อุทัย หิรัญโต (2541 : 2) ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้หน่วยการปกครองระดับรองของรัฐหรือการกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่างเพื่อผลประโยชน์ของรัฐและผลประโยชน์ของประชาชนโดยตรง การบริหารงานท้องถิ่นจะมีองค์การที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งมาทั้งหมดหรือบางส่วนทั้งนี้ มีความอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมโดยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2535 ก : 11) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบ การปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้ จะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์การนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

กล่าวโดยสรุป การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การท้องถิ่นซึ่งเกิดขึ้นโดยการกระจายอำนาจการปกครองของรัฐบาลกลาง มีฐานะเป็นองค์การที่ทำหน้าที่ในการปกครองและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นตามนโยบายและแนวทางที่กำหนด โดยรัฐบาลกลางจะกำหนดขอบเขต อำนาจหน้าที่ ถึงแม้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง และบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่น แต่ก็ยังต้องอยู่ภายใต้การควบคุมและดูแลจากรัฐบาลกลาง

แนวคิดที่เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

1. ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลจัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นกฎหมายที่ใช้จัดระเบียบการบริหารงานในตำแหน่งแทนประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 นับตั้งแต่ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2537 ทำให้มีการปรับฐานะการบริหารงานในระดับตำบลโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงรูปโฉมใหม่ของสภาตำบลทั่วประเทศออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบสภาตำบล และรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่ง “พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไข

เพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ.2542)” ใ้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ในมาตรา 40 ว่าสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท หรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยของสภาตำบลที่ได้มีประกาศของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลให้ทำโดยประกาศของกระทรวงมหาดไทยที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาซึ่งจะต้องระบุชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ในประกาศด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

2. โครงสร้างและการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และฉบับแก้ไขครั้งที่ 3 พ.ศ. 2542 จัดรูปแบบโครงสร้างการบริหารเป็นองค์กรหลัก ในการบริหารส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคล แบ่งโครงสร้างของการบริหารออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ (สถาบันดำรงราชานุภาพ และกรมการผังเมือง. 2539 : 50-51)

2.1 สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ก่อนที่รัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ.2540 จะประกาศใช้บังคับ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกโดยตำแหน่งอันได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านของทุกหมู่บ้านในตำบลและแพทย์ประจำตำบล กับสมาชิกซึ่งได้รับการเลือกตั้งอันได้แก่ สมาชิกที่ราษฎรในแต่ละหมู่บ้านในตำบลนั้นเลือกตั้งหมู่บ้านละ 2 คน แต่ต่อมาเมื่อรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ประกาศใช้บังคับ จึงได้มีการแก้ไขโครงสร้างของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เสียใหม่ให้สอดคล้องกับมาตรา 285 แห่งรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง ดังนั้นจึงมีการแก้ไขมาตรา 45 ของกฎหมายสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในปี พ.ศ. 2542 โดยกำหนดให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละ 2 คน ซึ่งเลือกตั้งขึ้น โดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น แต่ถ้าหากในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดที่มีเพียงหนึ่งหมู่บ้าน ก็ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 6 คน และในกรณีที่มีเขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 2 หมู่บ้าน ก็ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละ 3 คน อายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีกำหนดคราวละ 4 ปีนับแต่วันเลือกตั้ง

2.2 คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เดิมคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย กำนันและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านไม่เกิน 2 คน และจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งไม่เกิน 4 คนแต่ต่อมาก็ได้มีการแก้ไขให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 285 ที่กำหนดให้คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น จึงมีการแก้ไขมาตรา 58 ของกฎหมายว่าด้วยสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลเสียใหม่ โดยกำหนดให้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยประธานกรรมการบริหารคนหนึ่งและกรรมการบริหารจำนวน 2 คน ซึ่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วเสนอให้นายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้ง

2.2.1 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

2.2.2 สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกหมู่บ้านละ 2 คน เหมือนเดิมเหมือน โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542)

2.2.3 คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน และเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน

3. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.1 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

3.1.1 มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตามมาตรา 66 มีหน้าที่ที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ตามมาตรา 67 ดังนี้

- 1) จัดให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก
- 2) การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

- 3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- 4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและพิการ
- 7) คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม

อันดีของท้องถิ่น

- 9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

3.1.2 มีหน้าที่ที่อาจทำกิจกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตาม

มาตรา 68 ดังนี้

- 1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร
- 2) ให้มีและบำรุงไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- 4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและ

สวนสาธารณะ

- 5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร และกิจการสหกรณ์
- 6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- 7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพ
- 8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของ

แผ่นดิน

- 9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- 11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- 12) การผังเมือง

3.2 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

3.2.1 มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ตามมาตรา 16 ดังนี้

- 1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
 - 2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบกทางน้ำ และทางระบายน้ำ
 - 3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
 - 4) การสาธารณสุขโรค และการก่อสร้างอื่น ๆ
 - 5) การสาธารณสุข
 - 6) การส่งเสริม การฝึก และการประกอบอาชีพ
 - 7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ
- สิ่งแวดล้อม
- 8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
 - 9) การจัดการศึกษา
 - 10) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี
- คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
- 11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
 - 12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด และการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
 - 13) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
 - 14) การส่งเสริมกีฬา
 - 15) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของ
- ประชาชน
- 16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
 - 17) การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ
- บ้านเมือง
- 18) การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย
 - 19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล
 - 20) การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน

- 21) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- 22) การจัดให้มี และควบคุมการฆ่าสัตว์
- 23) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และ
การอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่น ๆ
- 24) การจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 25) การผังเมือง
- 26) การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
- 27) การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- 28) การควบคุมอาคาร
- 29) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 30) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุน
การป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 31) กิจอื่นใด ที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่
คณะกรรมการประกาศกำหนด

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามข้อ 1 จะมีผลอย่าง
สมบูรณ์เมื่อแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นมีผลบังคับใช้แล้ว

การที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะดำเนินการกิจหรือกิจกรรมตามอำนาจ
หน้าที่ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายได้ครอบคลุมทุกด้านหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการบริหาร
จัดการและขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่ง โดยเฉพาะการวาง
กลยุทธ์ในการทำงานที่จะก่อให้เกิดกิจกรรม และเกิดประสิทธิภาพหรือได้มาตรฐานใน
คุณภาพการให้บริการที่ประชาชนพึงประสงค์ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลเองจะต้องระดม
ความร่วมมือเพื่อให้ทุกกลุ่มในชุมชนได้ใช้ความรู้ความสามารถเพื่อชุมชนท้องถิ่นของตน
ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกัน ทั้งองค์กรปกครองท้องถิ่นเอง
ส่วนราชการ เอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน

3.2.2 สำหรับข้อเสนอในการดำเนินกิจกรรมบริการสาธารณะให้แก่
ชุมชนท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน ซึ่งในบางกิจกรรม องค์การบริหาร
ส่วนตำบลไม่จำเป็นต้องดำเนินการเอง โดยมีแนวทางดังนี้

1) องค์การบริหารส่วนตำบล จัดซื้อบริการจากภาคเอกชน ที่มี ประสิทธิภาพ หรือส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ เช่น การให้เอกชนเข้ามาดำเนินการเก็บ ขยะ และสามารถสร้างรายได้ให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล

2) องค์การบริหารส่วนตำบลร่วมลงทุนกับรัฐวิสาหกิจและ ภาคเอกชน เพื่อจัดบริการสาธารณูปโภคพื้นฐานต่าง ๆ

3) องค์การบริหารส่วนตำบลจัดบริการโดยดำเนินการเอง หรือ ร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลหรือภาคีองค์กรปกครองท้องถิ่นอื่น ๆ เช่น กิจกรรมขนส่งและทำลายขยะ ระบบกำจัดน้ำเสีย ระบบประปาชุมชน

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ทั้งในด้านการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ตามนโยบายและแผนงานที่กำหนดภายในขอบเขตตามระเบียบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อพัฒนาตำบลทั้งในด้าน กิจกรรมสังคม วัฒนธรรม โดยองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีพนักงานส่วนตำบล และแบ่ง การบริหารออกเป็น สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และส่วนต่าง ๆ ที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลได้แต่งตั้งขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลคงสมบูรณ์

1. พื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบลคงสมบูรณ์ เป็นเขตการปกครองของตำบล คงสมบูรณ์ อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ห่าง อำเภอท่าคันโท 20 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดกาฬสินธุ์ประมาณ 106 กิโลเมตร สภาพพื้นที่ โดยทั่วไปมีเขตติดต่อพื้นที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลใกล้เคียง ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ จากหลักเขตที่ 1 เป็นเส้นเลียบกึ่งกลางลำน้ำป่าว ซึ่งเป็นเส้น แบ่งเขตระหว่างกับตำบลคงสมบูรณ์กับตำบลหนองหญ้าไซ อำเภอวังสามหมอ จังหวัด อุดรธานี ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ 2 ซึ่งตั้งอยู่กึ่งกลางลำน้ำป่าว บริเวณ พิกัด UD 286690 รวมระยะทางประมาณ 3,000 เมตร

ทิศตะวันออก จากหลักเขตที่ 2 เป็นเส้นเลียบกึ่งกลางลำน้ำป่าว ซึ่งเป็น เส้นแบ่งเขตระหว่างกับตำบลคงสมบูรณ์กับตำบลคำโคกสูง อำเภอวังสามหมอ จังหวัด อุดรธานี ไปทางทิศใต้ ถึงหลักเขตที่ 3 ซึ่งตั้งอยู่กึ่งกลางปากลำน้ำห้วยมูล บริเวณพิกัด

UD 285617 ประมาณ 10,000 เมตร

ทิศใต้ จากหลักเขตที่ 3 เป็นเส้นเลียบกึ่งกลางลำห้วยมูล ซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างกับตำบลคงสมบูรณ์กับตำบลหนองหิน อำเภอหนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ผ่านสะพานข้ามลำห้วยมูล ถึงหลักเขตที่ 4 ซึ่งตั้งอยู่กึ่งกลางลำห้วยมูล บริเวณพิกัด UD 267613 รวมระยะทางประมาณ 1,900 เมตร

จากหลักเขตที่ 4 เป็นเส้นเลียบกึ่งกลางลำห้วยมูล ซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างกับตำบลคงสมบูรณ์กับตำบลหนองหิน อำเภอหนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ถึงหลักเขตที่ 5 ซึ่งตั้งอยู่กึ่งกลางลำห้วยมูล บริเวณลำห้วยมูลและลำห้วยขี้มื่นบรรจบกัน บริเวณพิกัด UD 248627 รวมระยะทางประมาณ 2,700 เมตร

จากหลักเขตที่ 5 เป็นเส้นเลียบกึ่งกลางลำห้วยขี้มื่น ซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างกับตำบลคงสมบูรณ์กับตำบลยางอู้ม อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือถึงหลักเขตที่ 6 ซึ่งตั้งอยู่กึ่งกลางลำห้วยขี้มื่น บริเวณพิกัด UD 218643 รวมระยะทางประมาณ 3,400 เมตร

ด้านตะวันตก จากหลักเขตที่ 6 เป็นเส้นเลียบกึ่งกลางลำห้วยขี้มื่น ซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างกับตำบลคงสมบูรณ์กับตำบลยางอู้ม อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือถึงหลักเขตที่ 7 ซึ่งตั้งอยู่กึ่งกลางลำห้วยขี้มื่น บริเวณพิกัด UD 214657 รวมระยะทางประมาณ 1,400 เมตร

จากหลักเขตที่ 7 เป็นเส้นเลียบกึ่งกลางร่องน้ำไปงกบ ซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างกับตำบลคงสมบูรณ์กับตำบลยางอู้ม อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ ไปทางทิศเหนือถึงหลักเขตที่ 8 ซึ่งตั้งอยู่กึ่งกลางทางเกวียน บริเวณพิกัด UD 214663 รวมระยะทางประมาณ 600 เมตร

จากหลักเขตที่ 8 เป็นเส้นเลียบกึ่งกลางทางเกวียน ซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างกับตำบลคงสมบูรณ์กับตำบลยางอู้ม อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ ไปทางทิศเหนือถึงหลักเขตที่ 8 ซึ่งตั้งอยู่บนเนินดินเทือกเขาน้อย บริเวณพิกัด UD 216675 รวมระยะทางประมาณ 1,100 เมตร

จากหลักเขตที่ 9 เป็นเส้นเลียบตามเนินดินเทือกเขาน้อย ซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างกับตำบลคงสมบูรณ์กับตำบลยางอู้ม อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ถึงหลักเขตที่ 10 ซึ่งตั้งอยู่กึ่งกลางลำห้วยคำจันท์ บริเวณพิกัด UD 248682 รวมระยะทางประมาณ 3,800 เมตร

จากหลักเขตที่ 10 เป็นเส้นเลียบกึ่งกลางลำห้วยคำจันที ซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างกับตำบลคงสมบูรณ์กับตำบลยางอู้ม อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือจนบรรจบหลักเขตที่ 1 รวมระยะทางประมาณ 2,500 เมตร

องค์การบริหารส่วนตำบลคงสมบูรณ์ มีพื้นที่โดยประมาณ 53.76 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 33,606 ไร่

2. สภาพภูมิประเทศ

เป็นที่ราบสูงสลับเนินเขาและป่าเสื่อมโทรม พื้นที่ตอนบนเป็นที่ราบลุ่มติดกับลำน้ำป่าทั้งหมด ที่ตอนล่างเป็นที่ราบสูงสลับเนินเขาและมีลำห้วยไหลผ่าน องค์การบริหารส่วนตำบลคงสมบูรณ์ มี 3 ฤดูกาล คือ

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือน มีนาคม ถึงเดือน พฤษภาคม อากาศร้อนจัดมาก

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึงเดือนตุลาคม มีฝนตกชุกเป็นบางช่วงและไม่ตรงบ้าง ฤดูกาลเกษตรมักไม่ได้ทำการเกษตรตรงตามฤดูกาล

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ อากาศหนาวมากและแห้งแล้ง

3. สภาพแวดล้อม

ด้านเศรษฐกิจการลงทุน พื้นที่ที่มีการลงทุนทางการประมงและการเกษตรจำนวนมากเฉพาะฤดูกาลเก็บเกี่ยวมีแต่เด็กและคนชรา

ด้านแรงงาน แรงงานไม่เพียงพอ อพยพแรงงานออกนอกพื้นที่ กลับมา

4. ด้านการปกครอง

จำนวนหมู่บ้านอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคงสมบูรณ์ทั้งหมด 9 หมู่ ได้แก่ หมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

รายชื่อหมู่บ้านและผู้นำหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลคงสมบูรณ์มี 9 หมู่บ้าน แยกได้ดังต่อไปนี้

หมู่ที่ 1	บ้านคงสมบูรณ์	มีนายอนันต์ เหล็กเพชร	เป็นกำนันตำบล
หมู่ที่ 2	บ้านคงสมบูรณ์	มีนายสมนึก อุ่นคำ	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 3	บ้านคงกลาง	มีนายอภัยร ปัญหาเสนา	เป็นผู้ใหญ่บ้าน

หมู่ที่ 4 บ้านคดกลาง	มีนายบุญเพ็ง น้อยศรีมูล	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 5 บ้านคดบัง	มีนายพันธ์คร พิมพ์จำปา	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 6 บ้านคดสวรรค์	มีนายสมิง เหลาคี	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 7 บ้านคดจันทร์	มีนายวิเชียร สุขศรีดี	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 8 บ้านไทยเจริญ	มีนายหนูจันทร์ นามฝาง	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 9 บ้านไทยเจริญ	มีนายแสน ทิพย์เสถียร	เป็นผู้ใหญ่บ้าน

5. จำนวนประชากร

องค์การบริหารส่วนตำบลคดสมบูรณ์ มีจำนวนประชากร 1,195 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 4,595 คน แยกเป็น ชาย 2,334 คน หญิง 2,261 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ยจำนวน 80 คน/ตารางกิโลเมตร

6. สภาพทางเศรษฐกิจ

6.1 อาชีพ

6.1.1 อาชีพหลัก ได้แก่ การทำไร่	จำนวน 920 ครัวเรือน
6.1.2 อาชีพรอง ได้แก่	
การทำประมง	จำนวน 30 ครัวเรือน
ทำสวน ส่วนใหญ่ ได้แก่ ไม้ยืนต้น	จำนวน 5 ครัวเรือน
อาชีพเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ โค กระบือ	จำนวน 20 ครัวเรือน
สุกร	จำนวน 20 ครัวเรือน
เป็ด-ไก่	จำนวน 200 ครัวเรือน
อาชีพค้าขาย	จำนวน 50 ครัวเรือน

ส่วนมากมีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 20,000 บาท/ปี

6.2 หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคดสมบูรณ์

ปั๊มน้ำมันขนาดกลาง	2	แห่ง
ปั๊มน้ำมันขนาดเล็ก	7	แห่ง
โรงงานอุตสาหกรรม	-	แห่ง
โรงสี	22	แห่ง

อุตสาหกรรมในครัวเรือน - แห่ง

7. สภาพทางสังคม

7.1 สภาพทางการศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษา	4 แห่ง	ซึ่งเป็นของรัฐบาล
โรงเรียนคงสมบูรณ์ประชารัฐ		ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 2
โรงเรียนคงสวรรค์อุดมมิตร		ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 6
โรงเรียนมิตรมวลชน 5 (บ้านไทยเจริญ)		ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 9
โรงเรียนคงบังอำนาจวิทย์		ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 5
โรงเรียนของเอกชนจัดการ	- แห่ง	
โรงเรียนมัธยมศึกษา	1 แห่ง	
โรงเรียนคงกลางพัฒนศึกษา	อยู่ในเขตหมู่ที่ 4 (บ้านคงกลาง)	สังกัด
กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ		
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประจำหมู่บ้าน	3 แห่ง	

8. สถาบันและองค์การทางศาสนา

วัด/สำนักสงฆ์	11 แห่ง
วัดสามัคคีธรรม	อยู่ในเขตหมู่ที่ 1, 2
วัดป่าบ้านคงสมบูรณ์(สำนักสงฆ์)	อยู่ในเขตหมู่ที่ 2
วัดเทวดาสามัคคีธรรม	อยู่ในเขตหมู่ที่ 3
วัดป่าคำจันเพ็ญ	อยู่ในเขตหมู่ที่ 4
วัดสว่างอรุณ	อยู่ในเขตหมู่ที่ 5
วัดรอยพระพุทธบาท	อยู่ในเขตหมู่ที่ 5
สำนักสงฆ์อุทยานคงบัง	อยู่ในเขตหมู่ที่ 5
วัดบ้านคงสวรรค์	อยู่ในเขตหมู่ที่ 6
วัดบ้านคงคำจันทร	อยู่ในเขตหมู่ที่ 7
วัดบ้านไทยเจริญ	อยู่ในเขตหมู่ที่ 8
วัดป่าเขาน้อย	อยู่ในเขตหมู่ที่ 9

9. การสาธารณสุข

การสาธารณสุขไม่ดีมากนัก แต่ไม่มีโรคระบาดร้ายแรงในพื้นที่มีสถานีอนามัย ประจำหมู่บ้าน/ตำบล 2 แห่ง หมู่ที่ 1 บ้านดงสมบูรณ์และหมู่ที่ 4 บ้านดงกลาง จากนี้ยังมีหน่วย อสม. แต่ละหมู่บ้านเพื่อบริการขั้นมูลฐานของรักษาพยาบาล อัตราการมีและการใช้ส้วมราคาไร่ร้อยละ 100

10. การบริการขั้นพื้นฐาน

10.1 สถานที่ราชการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงสมบูรณ์

ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลดงสมบูรณ์	ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 1
สถานีอนามัยดงสมบูรณ์	ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 2
สถานีอนามัยดงกลาง	ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 4

10.2 การคมนาคม

ทางหลวงจังหวัด ผ่านหมู่ที่ 3, 4, 1, 6

ถนนกรมโยธาธิการสายบ้านดงบัง หมู่ที่ 5

ถนนกรมโยธาธิการสายบ้านดงสมบูรณ์หมู่ที่ 1, 2

ถนน รพช.

ถนนลูกรังภายในหมู่บ้านอีกจำนวนหนึ่งซึ่งอยู่ในสภาพที่ชำรุด เนื่องจากสภาพใช้การมานาน

ถนนคอนกรีตภายในหมู่บ้านอีกจำนวนหนึ่ง

10.3 การโทรคมนาคม

ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข - แห่ง

สถานีโทรคมนาคม - แห่ง

10.4 การไฟฟ้า

องค์การบริหารส่วนตำบลดงสมบูรณ์ มีกระแสไฟฟ้าครบทุกหมู่บ้าน แต่ไม่ครบทุกครัวเรือน การให้แสงสว่างตามจุดต่างๆ ในเขตหมู่บ้านยังไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน จำนวนประชากรที่ใช้ไฟฟ้าจำนวนร้อยละ 98 โดยแยกได้ดังนี้

มีผู้ใช้ไฟฟ้าทั้งหมด 1,171 ครัวเรือน

10.5 แหล่งน้ำธรรมชาติ

ลำน้ำปาว	1	สาย
ลำห้วย	4	สาย มีดังนี้
ลำห้วยคำจำปา	1	สาย
ลำห้วยชีอัน	1	สาย
ลำห้วยน้ำขุ่น	1	สาย
ลำห้วยจี่นาค	1	สาย

10.6 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

ฝาย	1	สาย
บ่อน้ำตื้น	17	แห่ง
บ่อโยก	24	แห่ง
สระน้ำ	4	แห่ง
ถังเก็บน้ำ	19	แห่ง
โองแดงขนาดใหญ่	590	ใบ
ประปาหมู่บ้าน	7	แห่ง
บ่อบาดาล	24	แห่ง
อื่นๆ (สระบ่)	-	แห่ง

10.7 การประปา

องค์การบริหารส่วนตำบลคงสมบูรณ์ ยังขาดแคลนน้ำดื่มน้ำใช้ที่สะอาด ยังต้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นตลอดเมื่อถึงฤดูแล้งการบริการน้ำประปาหมู่บ้าน แต่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ อีกทั้งมีแหล่งเก็บน้ำไว้ใช้นอกฤดูฝน ซึ่งเป็นปัญหาทำให้ขาดแคลนน้ำสะอาดในการอุปโภค บริโภค องค์การบริหารส่วนตำบลคงสมบูรณ์ มีโครงการที่จะประสานกับหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำประปาเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องต่อไปนี

ประชากรมีน้ำประปาใช้ 619 ครัวเรือน ได้แก่ หมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 และ 9

11. ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

ทรัพยากรดินโดยทั่วไป เป็นที่ดินร่วนปนทราย บางแห่งเป็นดินลูกรังมีการเผาป่าทำให้หน้าดินเสื่อมความอุดมสมบูรณ์

ทรัพยากรน้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติส่วนใหญ่เป็นลำห้วยขนาดเล็กและลำน้ำป่าว ซึ่งเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ราษฎรได้ใช้ประโยชน์โดยตรง จากการจับสัตว์น้ำและการประมงน้ำจืด

12. มวลชนจัดตั้ง

ลูกเสือชาวบ้าน	1	รุ่น	40 คน
อปพร.	2	รุ่น	100 คน
กองหนุนเพื่อความมั่นคงของชาติ	-	รุ่น	-
คณะกรรมการหมู่บ้าน	1	รุ่น	90 คน
ประชาคมหมู่บ้าน	1	รุ่น	190 คน

13. ข้อมูลด้านการบริหาร

13.1 ฝ่ายการเมือง

จำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 18 คน

คณะผู้บริหาร 4 คน ประกอบด้วย

นายสะอาด พยุงแสนกุล	ตำแหน่งนายกอบต.คงสมบูรณ์
นายสมร อาจเอี่ยม	ตำแหน่งรองนายกอบต.คงสมบูรณ์
นายกุศล ตะกู	ตำแหน่งรองนายกอบต.คงสมบูรณ์
นายวินัย ครองยุทธ	ตำแหน่งเลขานุการนายกอบต.คงสมบูรณ์

13.2 ข้าราชการ/ลูกจ้างตามภารกิจ/ลูกจ้างทั่วไป ทั้งหมด 32 คน

พนักงานส่วนตำบล	จำนวน	13	คน
พนักงานจ้างตามภารกิจ	จำนวน	14	คน
พนักงานจ้างทั่วไป	จำนวน	5	คน

14. สถานะทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบล

ประจำปีงบประมาณ 2551 เป็นเงิน 14,660,001.19 บาท แยกเป็น

14.1 รายได้ที่จัดเก็บ 61,783.22 บาท

14.2 รายได้ที่ส่วนราชการจัดเก็บให้ 6,646,233.44 บาท

14.3 หมวดยกเงินอุดหนุน 7,951,984.53 บาท

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คำรงค์ศักดิ์ เพ็งแก้ว (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยประสิทธิภาพการบริหารพัฒนาของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพการบริหารงานมากกว่าสภาตำบล เพราะว่ามีโครงสร้างอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเอื้อต่อการบริหาร ในการจัดเก็บภาษีและมีรายได้จากทรัพยากร มีบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีการพัฒนาบุคลากร ตลอดจนถึงผู้นำที่มีความเสียสละและมีความเป็นประชาธิปไตย ตั้งใจในการปฏิบัติงานมีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารงานตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีบทบาทที่ถูกต้องในการให้คำปรึกษาการบริหารงาน จึงทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถกำหนดปัญหา การวางแผนและการดำเนินโครงการ ได้ตามแผนพัฒนาตำบลที่ตรงกับความต้องการของชาวบ้าน มีการติดตามผลการดำเนินงาน สามารถกำหนดการใช้จ่ายได้ตามขั้นตอนและตามข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายสามารถจัดทำบัญชีการลงทะเบียนต่าง ๆ ได้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ

รัชฤทธิ์ ปนารักษ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอบต.ในเขตอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล อยู่ในระดับมาก ซึ่งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการวิจัย ระยะเวลา ในการดำรงตำแหน่งอื่น ๆ ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาตำบล และจากการวิจัยได้พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ คือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้และความเข้าใจที่เกี่ยวกับแผนพัฒนาตำบล โดยเน้นแต่เรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ถนน แหล่งน้ำ ไฟฟ้ามากกว่าด้านอื่น ๆ

สุรพงษ์ ภูเมืองปาน (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาศักยภาพของ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาชุมชน : วิจัยเฉพาะกรณีจังหวัด เชียงราย พบว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีระดับศักยภาพในการพัฒนา ชุมชนในด้านการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนสูง ส่วนในด้าน การวางแผนพัฒนาชุมชนการประสานงานเพื่อพัฒนาชุมชนและการนำแผนพัฒนาชุมชนไป ปฏิบัติ พบว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีศักยภาพต่ำ

อิสริยา อนุมาศเมธา (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานี พบว่า ทฤษฎีการบริหาร ได้แก่ งบประมาณ ขนาดประชากร ขนาดพื้นที่ ผลตอบแทน สวัสดิการ และคุณลักษณะของกรรมการบริหาร ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ การเสียสละ เอกภาพใน การบริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปรีชา สมหมาย (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอลำลูกกา จังหวัด ปทุมธานี พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีระดับความรู้ความเข้าใจใน บทบาทหน้าที่สูง คือ ร้อยละ 60 และต่ำร้อยละ 40 สรุปได้ว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วน ตำบลมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ค่อนข้างดี สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่จะสนใจติดตามข่าวสารบ้านเมืองประเภทโทรทัศน์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.3 รองลงมาเป็นข่าวสารประเภทหนังสือพิมพ์รายวัน 21.6 และมีความสนใจติดตามข่าวสารทุก วัน คิดเป็นร้อยละ 72.1 หรือจากจะมีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม การประชุมของสภาตำบล เป็นประจำทำให้มีความเข้าใจกฎระเบียบ ข้อบังคับเป็นอย่างดี ซึ่งจากการศึกษาพบว่า จะมี สถิติไม่เคยขาดประชุม (ในรอบปี) ถึงร้อยละ 55.3 และที่ขาดประชุมเพียงครั้งเดียวถึง ร้อยละ 43.7 รวมร้อยละ 99.0 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งเป็นตัว แปรทางด้านภูมิหลัง ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการวิจัย อาชีพ สภาพการดำรง ตำแหน่ง และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งกับตัวแปรตาม คือ ระดับความรู้ความเข้าใจใน บทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ด้วยค่า Chi-Square Test (X^2) โดย กำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ไม่เกิน 0.05 พบว่า ปัจจัยที่มี ความสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่สมาชิกสภาองค์การบริหาร

ส่วนตำบล ได้แก่ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง กล่าวคือ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน ส่งผลให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน กล่าวคือ หากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลดำรงตำแหน่งในระยะเวลาที่สั้นจะมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองอยู่ในระดับหนึ่ง และหากดำรงตำแหน่งในระยะที่ยาวนานขึ้นก็จะมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้นด้วยส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการวิจัย อาชีพและสถานภาพในการดำรงตำแหน่ง กล่าวคือ แม้จะมีเพศ อายุ ระดับการวิจัย อาชีพ และสถานภาพในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน ก็ไม่ส่งผลให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน

สุนทร พูลเอียด (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ในการบริหารการพัฒนาชนบท สำหรับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดภาคใต้ตอนบน พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่เป็นคณะกรรมการสภาตำบลที่จะยกฐานะเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในปีพ.ศ. 2544 ในจังหวัดกระบี่ ชุมพร นครศรีธรรมราช พังงา ภูเก็ต ระนอง และสุราษฎร์ธานี จากจำนวน 228 คนและเอกสารรวบรวมทั้งหมดงานที่เกี่ยวข้องพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นผู้ชายอายุ 42-50 ปี จบการวิจัยประเภทปีที่ 4 เป็นคณะกรรมการ สภาตำบลมากกว่า 4 ปี ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน รายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปีและหลังจากที่สภาตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคลแล้ว เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการบริหารงาน ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ร้อยละ 50 เท่านั้น สำหรับปัญหาด้านความรู้ การปฏิบัติและประเด็นหัวข้อที่เกี่ยวข้องต้องการฝึกอบรม สรุปได้ดังนี้ 1) ปัญหาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจบทบาท และหน้าที่ของผู้นำอยู่ในระดับปานกลางเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ การควบคุมงาน การประเมินผล การปฏิบัติงานพระราชบัญญัติสภาตำบล ภาวะความเป็นผู้นำท้องถิ่น การจัดทำแผน โครงการ และการประสานงาน ตามลำดับ 2) มีปัญหาการปฏิบัติงานของผู้นำท้องถิ่นระดับปานกลางเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องการประเมินผลการทำงาน การควบคุมงาน การบริหารงบประมาณ การประสานงาน การจัดทำแผนโครงการ และภาวะความเป็นผู้นำท้องถิ่นตามลำดับ และ 3) ผู้นำท้องถิ่นต้องการเข้ารับการฝึกอบรมระดับมาก เรื่องพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 การบริหารงบประมาณ การควบคุมงาน

ภาวะความเป็นผู้นำท้องถิ่น การประเมินผลการปฏิบัติงานการประสานงาน การจัดทำแผน
โครงการพัฒนาตำบลและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตามลำดับ

สถิต ตั้งตระกูล (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการบริหารการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ปี พ.ศ. 2544 พบว่า ประชากรกลุ่มในกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีโครงสร้างการบริหารงานและจำนวนพนักงานส่วนตำบลยังไม่เพียงพอต่อการบริหารงาน ส่งผลให้ทำหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการวางแผนการบริหารการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติ ข้อบังคับและแผนการพัฒนาคำบล และรับผิดชอบการบริหารกิจการองค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่บรรลุผลสำเร็จ เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ยังพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลน้อยมาก

วิสวัศ เอ็บสภาพ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลของคณะกรรมการบริหาร ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การจัดทำแผนงาน โครงการ/ กิจกรรมในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ปี 2542-2544 องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำแผนงาน โครงการ/กิจกรรมในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ครอบคลุมความต้องการของประชาชนครบทุกด้านแนวโน้มของแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล แต่ละปียังเป็นแผนงาน โครงการ/กิจกรรมด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมากที่สุด

2. คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับน้อย มีผลทำให้การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชนครบทุกด้าน

3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

3.1 คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เพิ่งได้รับการแต่งตั้ง

3.2 ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบกับประชาชนส่วนมากยังขาดความสนใจในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้ขาดการร่วมคิดร่วมดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

3.3 คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ยังเห็นประโยชน์ ส่วนตนการดำเนินงานเลือกปฏิบัติเฉพาะจุด เฉพาะแห่ง ขาดความยุติธรรม

ประทุมพร พลายเมือง (2546 : บทคัดย่อ) การศึกษาเรื่องความพึงพอใจของ ประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลนครอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มา รับบริการที่เทศบาลนครอุบลราชธานีมีความพึงพอใจในการให้บริการทะเบียนราษฎร ด้าน การวิจัย ด้านการคลัง ด้านสำนักงานการช่าง ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านสาธารณสุขและ สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง การวิจัยเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อ การให้บริการของเทศบาลนครอุบลราชธานี ตามตัวแปรต้น คือ เพศ อายุ การวิจัย อาชีพ รายได้และสถานภาพสมรส ผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรต้นที่มีผลทำให้ความพึงพอใจของ ประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลนครอุบลราชธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ คือ ระดับการวิจัย อาชีพ รายได้ ส่วนตัวแปรต้นที่ไม่มีผลต่อความพึงพอใจของ ประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลนครอุบลราชธานี คือ เพศ อายุ สถานภาพสมรส และจากการวิจัยปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชนที่มาใช้บริการกับเทศบาลนคร อุบลราชธานี ประชาชนให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความประทับใจของประชาชน ที่มารับ บริการกับเทศบาลนครอุบลราชธานี คือ การให้บริการเป็นกันเอง รวดเร็ว ถูกต้อง โปร่งใส การพัฒนาบ้านเมืองได้น่าอยู่ มีความสะอาดเรียบร้อย สิ่งที่เทศบาลนครอุบลราชธานีควร ปรับปรุงเพิ่มเติม คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การบริการในช่วงพักเที่ยง การเก็บขน ขยะในเขตเทศบาลให้เก็บทุกวัน สำหรับปัญหาที่สำคัญ คือ เทศบาลเก็บภาษีสูงเกินไปและมี ข้อเสนอแนะอื่น ๆ อีกหลายประเด็น เป็นต้นว่าให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระบบตรวจสอบ ระบบราชการ จัดให้มีเสียงตามสายและให้มีการประชาสัมพันธ์เรื่องวิธีการทิ้งขยะให้มากขึ้น ปัญหาที่เกี่ยวกับเทศบาลนครอุบลราชธานี ที่ควรมีการดำเนินการวิจัยต่อไป คือ การมีส่วน ร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานทุกด้านของเทศบาลนครอุบลราชธานี

ภาวิกา เถาวัลย์ศิริ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของ ประชาชนต่อการให้บริการของสำนักงานเทศบาลตำบลบ้านเหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัด นครราชสีมา ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานเทศบาลตำบลบ้าน เหลื่อมทั้ง 10 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยมีด้านที่มีค่าเฉลี่ยตามลำดับคือ ด้านการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ด้านการแสดงออกกับประชาชน ด้านการสนองตอบกับประชาชน ด้านการเอาใจ ใส่ต่อหน้าที่ ด้านการอำนวยความสะดวกกับประชาชน ด้านการรักษาชื่อเสียง ด้านการตรง ต่อเวลา ด้านการรักษาน้ำใจและเอื้ออาทรต่อประชาชน ด้านการร้องเรียนจากประชาชน และ

ด้านการให้คำอธิบาย ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง ควรให้พนักงานเทศบาลบริการประชาชนอย่างเสมอภาคมีการให้คำแนะนำแก่ประชาชนเพิ่มมากขึ้นและมีการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนในการจัดเก็บภาษีโดยสรุปผลจากการวิจัยความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักงานเทศบาลตำบลบ้านเหลื่อม สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการบริการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

รหัส แสงส่อง (2547 : บทคัดย่อ) การวิจัยเรื่องมีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรมการบริการและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) กรมการบริการและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี มีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก โดยมีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา คือ กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักความคุ้มค่า สำหรับค่าเฉลี่ยที่มีค่าต่ำสุด คือ กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักความรับผิดชอบต่อ 2) กรมการบริการและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี ที่มีเพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการวิจัย อาชีพและรายได้แตกต่างกัน มีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ 3) กรมการบริการและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี ที่มีตำแหน่งของกรมการบริการและสมาชิกสภาจำนวนครั้งที่เข้ามาดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบลและระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน มีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นภาพรณ์ สุขสุมิตร (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของประชาชน นำเสนอเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของบุคลากรและประชาชน ตามลำดับ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. บุคลากร

1.1 วิจัยส่วนบุคคลของบุคลากร พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 26-45 ปี และอายุระหว่าง 36-45 ปี เท่ากันทั้ง 2 จำนวน การวิจัยระดับปริญญาตรีและมีอาชีพรับราชการ

1.2 ระดับความพึงพอใจของบุคลากรต่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งแบ่งการบริหารจัดการออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้าน

การจัดองค์การด้านการจัดคนเข้าทำงาน ด้านการสั่งการ และด้านการให้บริการ พบว่า บุคลากรมีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการระดับมากในด้านการจัดองค์การและด้านการให้บริการ สำหรับด้านการวางแผน ด้านการจัดคนเข้าทำงาน และด้านการสั่งการ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

1.3 เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการของบุคลากรที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของประชาชนพบว่า บุคลากรที่เพศ อายุ และระดับการวิจัยต่างก็มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน สำหรับอาชีพที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1.4 ปัญหาหรือข้อเสนอแนะ ปัญหาของบุคลากรที่พบจากการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของประชาชน คือบุคลากรในการทำงานมีไม่เพียงพอ รองลงมาคือ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลให้ชัดเจน

2. ประชาชน

2.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 36-45 ปี ระดับการวิจัยปริญญาตรีและมีอาชีพรับจ้าง

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารจัดการภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 เปรียบเทียบความปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ระดับการวิจัยที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวมแตกต่างกัน

2.4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่ององค์การบริหารส่วนตำบลไม่ส่งเสริมและพัฒนาด้านอาชีพให้กับประชาชน รองลงมาคือ โครงการที่จัดสรรไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน

สุภัทรา วิมลสมบัติ (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องธรรมาภิบาลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเกษไชย อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครสวรรค์ สารสำคัญที่ผู้ศึกษาได้ค้นพบจากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเกษไชย อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครสวรรค์ ได้มีการบริหารงานโดยการนำหลักธรรมาภิบาลมาเป็นหลักในการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งทำให้องค์การบริหารส่วนตำบล

เกษไชย สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ ทำให้ท้องถิ่นมีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นและได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล และจากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลเกษไชยประสบความสำเร็จได้ เกิดจากปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้นำหรือผู้บริหาร ปัจจัยด้านทีมงานหรือองค์กรและปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่จะร่วมมือร่วมใจพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้ในการดำเนินงานของทั้ง 3 ปัจจัยนั้น มีการนำหลักการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมากำหนดเป็นแนวนโยบายในการปฏิบัติ อันได้แก่ หลักนิติธรรม คุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า นอกจากนี้ยังเน้นหนักในเรื่องของความซื่อสัตย์และโปร่งใสในการบริหารองค์กร เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนนั้นได้ร่วมคิดร่วมทำร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบในการดำเนินกิจการสาธารณะของท้องถิ่นโดยตรง ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง โดยความต้องการของประชาชนสะท้อนถึงการบริหารกิจการสาธารณะในท้องถิ่นว่าเกิดประโยชน์ต่อประชาชนเพียงใด องค์กรบริหารส่วนตำบลไม่สามารถผูกขาดรวมอำนาจทางการเมืองไว้กับผู้บริหารได้อีกต่อไป หากแต่จำเป็นต้องเปิดกว้างเพื่อให้องค์กรชุมชนเข้ามารับรู้ความเป็นไป และเข้าไปมีส่วนในการคิดและลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อประโยชน์ในด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

ศศิวิมล ธรรมเกษร (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัย พบว่า 1) กรรมการบริหารองค์กรบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบ "ด้านหลักการมีส่วนร่วม" มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา "หลักความคุ้มค่า" และ "หลักคุณธรรม" ส่วนประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และ 2) กรรมการบริหารองค์กรบริหารส่วนตำบลที่มีเพศ สถานภาพสมรส ระดับการวิจัย อาชีพ รายได้ ตำแหน่ง จำนวนครั้งที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามา และระดับชั้นองค์กรบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพ การบริหารองค์กรบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกรรมการบริหารองค์กรบริหารส่วนตำบล ที่มีสถานภาพสมรสและอาชีพแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพการบริหารองค์กรบริหารส่วนตำบลตามหลักการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน กล่าวคือ กรรมการบริหารองค์กรบริหารส่วนตำบลที่มีสถานภาพสมรส

มีประสิทธิภาพการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักการมีส่วนร่วมมากกว่ากรรมการบริหารที่โสด หม้าย หย่า แยก ส่วนกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่ประกอบอาชีพทำสวน ทำไร่ ทำนา มีประสิทธิภาพการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักการมีส่วนร่วมมากกว่ากรรมการบริหารที่ประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี ที่มีอายุระหว่าง 25-34 ปี มีประสิทธิภาพการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลตามคุณธรรมน้อยกว่ากรรมการบริหารที่มีอายุระหว่าง 35-39 ปี อายุระหว่าง 40-44 ปี และอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กล่าวโดยสรุป องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นซึ่งเกิดจากแนวคิดในการกระจายอำนาจการปกครอง โดยการมอบอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชน เข้าใจปัญหาของประชาชนอย่างแท้จริงมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการ คือ การพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมอีกทั้งเป็นการแสดงถึงความพยายามของรัฐที่จะส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และการยอมรับหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมือง การปกครอง ตลอดจนยอมรับศักยภาพของประชาชนชนบทในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเอง การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น คณะกรรมการบริหารจะเป็นผู้กำหนดนโยบายในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามปกติ ข้อบังคับหรือแผนพัฒนาตำบลให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้แทนขององค์การบริหารส่วนตำบลในการลงนามในหนังสือขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือเป็นผู้ลงนามในนิติกรรมสัญญาต่าง ๆ กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ในการปกครองบังคับบัญชา ฐองใจ ประสานงาน ออกคำสั่งให้สมาชิกสภาในองค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติตามได้ คณะกรรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่น เพราะผู้นำเป็นตัวแทนของประชาชนในการนำเสนอปัญหาความต้องการของประชาชนเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผน โครงการพัฒนาตำบลในระยะเวลาด้านและระยะยาว นำแผนไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้สนองตอบต่อความต้องการของชุมชน ซึ่งคณะกรรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นตัวเชื่อมหรือเป็นผู้ประสาน การทำงานกับชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นกำลังสำคัญในการวางแผนและดำเนินการพัฒนาท้องถิ่น

ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมตามที่กฎหมายกำหนด โดยผ่านกระบวนการการบริหารตามโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอน ดังนั้น คณะกรรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นการพัฒนาท้องถิ่นเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชนบทให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยกระบวนการพัฒนาที่ต้องกระทำอย่างสมดุลระหว่างภาคเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับสภาพของสังคมด้านสังคมวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์กรชุมชน กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายแห่งการพัฒนาชนบทคือ ให้ประชาชนชาวชนบทสามารถช่วยเหลือตนเองได้อันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยใช้แนวทางการพัฒนา 2 แนวทาง คือ

1. ต้องวางแนวทางเพื่อให้เกิดระบบความสัมพันธ์ที่มีความสมดุลกันระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และธรรมชาติ นั่นคือ มีการคุ้มครองเกี่ยวกับเรื่องความอยู่รอดของมนุษย์ มีการรักษาคุณภาพของระบบนิเวศน์และมีการป้องกันไม่ให้ระบบนิเวศน์ และระบบเศรษฐกิจหลุดออกมากจากคุณภาพ ตลอดจนมีการจัดการที่มีประสิทธิภาพ

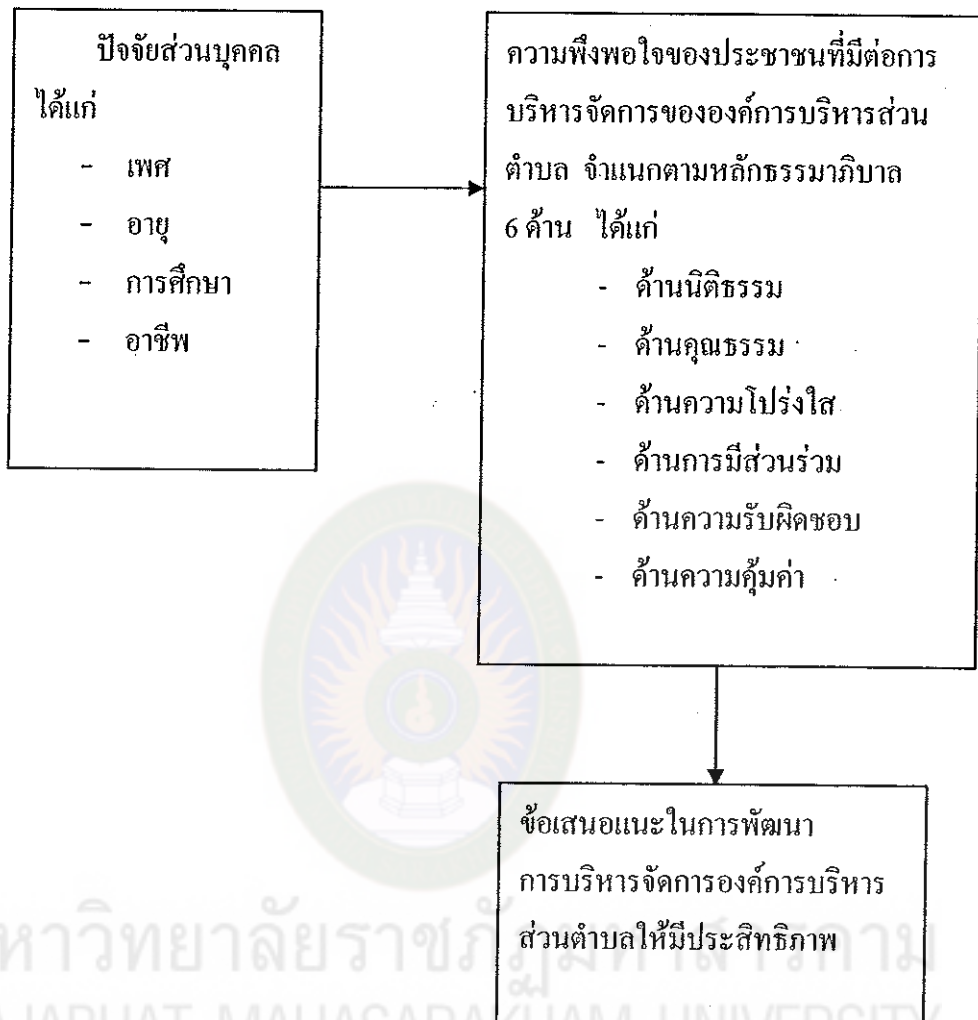
2. ต้องมีหลักประกันให้มนุษย์ได้มีสิทธิขั้นพื้นฐานทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมองค์กรชุมชนหรือองค์กรภาคประชาชน โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ที่จะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการในท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในท้องถิ่น จำเป็นต้องมีระบบบริหารจัดการที่ดีให้เกิดขึ้นต่อเนื่อง โดยยึดคุณลักษณะสำคัญของกลไกการบริหารจัดการที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาลประกอบด้วย 6 ประการ ได้แก่ หลักความรับผิดชอบ โดยตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ การมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจในปัญหาของบ้านเมือง มีความกล้าหาญที่จะรับผิดชอบผลจากการกระทำ หลักคุณธรรม คือ ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ยึดหลักซื่อสัตย์สุจริตขยัน อดทน มีระเบียบวินัย หลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และตัดสินใจในการพัฒนาประเทศ หลักความคุ้มค่า โดยบริหารจัดการทรัพยากรที่มีจำกัดให้มีการใช้อย่างประหยัดคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน หลักความโปร่งใส คือ เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้ประชาชนเข้าถึง ได้สะดวก และมีส่วนร่วมตรวจสอบความถูกต้องในการดำเนินงาน หลักนิติธรรม โดยตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัย เป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม

นอกจากนี้กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายของบริหารจัดการที่ดีตามหลัก
 ธรรมาภิบาล นั้นจะต้องอาศัยหลักทางการบริหารอย่างน้อย 4 ประการ มาเป็นกระบวนการ
 ดำเนินงาน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม เพื่อให้การปฏิบัติงาน
 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยองค์การบริหารส่วนตำบลต้องตระหนัก
 และมองเห็นความสำคัญถึงประโยชน์ที่ได้รับ โดยเฉพาะประเด็นความโปร่งใส การมีส่วนร่วม
 ร่วมของประชาชนและการยึดหลักกฎหมายในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นหัวใจของการบริหาร
 ราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งผู้มีอำนาจในการบริหารมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่น
 ย่อมคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชน ในขณะที่ขบวนการจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจแก่
 ประชาชนในเรื่องบทบาทและหน้าที่ด้วยเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชน
 สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น สามารถรวมพลังในการร่วมคิดร่วมทำร่วมรับผิดชอบ
 พัฒนาท้องถิ่นและแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาแนวทางการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล
 โดยยึดหลักในการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 6 ด้าน
 ผู้ศึกษาได้นำมาสร้างกรอบทฤษฎีในการศึกษา ดังแผนภูมิที่ 1

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย